

MISIONARISM CREȘTIN MONDIAL. ASOCIAȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU STUDII MISIONARE – IAMS

Pr. prof. dr. Gheorghe PETRARU, Dr. Ana-Magdalena PETRARU
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dimitrie Stăniloae”, Universitatea „A.I. Cuza” Iași

Abstract

This study celebrates the 40th anniversary of the International Association for Mission Studies (IAMS) which took place in 2012, during the thirteenth conference of the association held in Toronto (Canada). IAMS brings together people interested in the mission of the Church and missionaries that are actively involved in this field. As an international missionary association, IAMS reunites different theological and ecclesial traditions. Theological views are consonant with the confessional theologies and the research tasks of a confession or missiologist.

Keywords: Missiology, International Association for Mission Studies, Mission of the Church, Ecclesiology, Conferences

Prezentul studiu este prilejuit de aniversarea a 40 de ani de la înființarea Asociației Internaționale pentru Studii Misiologice-Misionare (IAMS), care a avut loc în 2012, prin organizarea la Toronto, Canada, a celei de-a XIII-a conferințe a asociației. IAMS este rezultatul unirii misiologilor și misionarilor, celor pasionați de studiile legate de misiunea Bisericii și celor angajați efectiv în câmpul de misiune al Bisericii. În calitate de asociație internațională misionară, aceasta reprezintă și reunește tradiții teologice și ecleziiale diferite. Pozițiile teologice sunt în tandem cu teologiile confesionale și cu motivațiile de studiu ale unei confesiuni sau ale unui misiolog. Unii specialiști sunt dedicați misiunii ca exercițiu academic, fără a se angaja efectiv în practica misiunii, alții, dimpotrivă, fac acest lucru și sunt extrem de devotați lucrării lor misionare, dar, în general, misiunea practică se combină cu cea teoretică, academică, una fiind pentru cealaltă temei și sursă de inspirație și angajare și invers.¹

¹ IAMS Toronto 2012, *Migration, Human Dislocation, and the Good News. Margins as the Centre in Christian Mission*, Wycliffe College, Toronto, 2012, p. 78.

IAMS este o asociație profesională internațională, interconfesională și interdisciplinară pentru studiul avansat al misiunii creștine și impactul său în lume, în culturile acesteia, în strânsă legătură cu domeniul conex al teologiei interculturale, al contextului religios, politic, cultural economic și tehnic actual. Marii misionari au rămas fideli idealului misionar, misiunii creștine externe de convertire la Hristos a necreștinilor și, dincolo de reconfigurări creștine locale sau mondiale, cum ar fi structurarea ecumenismului în Consiliul Ecumenic al Bisericilor, au dorit organizarea unui for exclusiv misionar, evident, în relație cu Bisericile, cu organizațiile creștine internaționale. Sufletul acestui ideal misionar a fost profesorul norvegian de misiologie Olav Guttorm Myklebust, care, în 1951, a publicat o broșură de 35 de pagini, *Un Institut Internațional de Cercetare Științifică Misionară*, proiect ce a fost considerat drept *Charta* neoficială a IAMS.

După o serie de întâlniri preliminare, IAMS a fost inaugurată la Driebergen, Olanda, în 1972. Primul congres IAMS, s-a întrunit după a II-a conferință pentru Studii Misionare, ce a avut loc la Oslo, în zilele de 25-28 august 1970, și la care au participat mulți misionari europeni, din partea ortodoxă fiind actualul Întâistătător al Bisericii Ortodoxe din Albania, Anastasios Yannoulatos, de la Geneva, Consiliul Ecumenic al Bisericilor (CEB), S.J. Samartha, teolog indian, având ca președinte pe prof. Hans-Werner Gensichen de la Heidelberg, secretar pe Olav Guttorm Myklebust. Alcătuirea unei astfel de organizații a fost sugerată încă din 1945, la o conferință de misiologie din Norvegia, potrivit profesorului norvegian de misiologie Olav Guttorm Myklebust, care afirma că „IAMS are o istorie scurtă și un trecut lung”.² Ideea a fost susținută de mari misionari ai vremii, K.S. Latourette de la Universitatea Yale, SUA, episcopul anglican englez misionar în India, Stephen Neill, Th. Ohm, important misiolog catolic, și mulți alții.

Conferința de la Oslo a fost precedată și de cele de la Hamburg în 1955, condusă de misiologul Walter Freitag, de la universitatea din același oraș german, unde s-a desfășurat și următoarea

² Gerald H. Anderson, John Roxborough, John M. Prior SVD, Christoffer H. Grundmann, *Witness to World Christianity. The International Association for Mission Studies, 1972-2012* OMSC Publications, New Haven, Connecticut, 2012, p. IX.

întâlnire, în 1966, după lucrările de anvergură mondială ale Conciliului II Vatican și integrarea Consiliului Misionar Internațional, în 1961, la adunarea generală a CEB la New Delhi, acestui organism creștin mondial,³ Birmingham, Anglia, 1968, unde au participat și misiologii catolici A. Camps, Universitatea din Nijmegen, Olanda, J. Glazik de la Münster, Ch. Couturier, Paris, J. Masson, Roma, precum și evanghelicul american, D. McGravan, teoreticianul evanghelic al teoriei *creșterii* Bisericii în sens de extensie numerică a credincioșilor și spațiu geografic.

Pe lângă acest organism misionar internațional există asociații misionare continentale, regionale, confesionale, de exemplu, Asociația Europeană pentru Studii Misionare, pentru Europa, și Asociația Centrală și Est Europeană pentru studii Misionare (CEEAMS), pentru centrul și estul Europei.

Printre obiectivele IAMS se numără următoarele:

- promovarea studiului academic legat de aspectele sistematic, apologetic, biblic, istoric și practic al misiunii creștine și al conexiunilor cu religiile, culturile și civilizațiile multiple din lume, într-o perspectivă misionară, dialogică și de teologie interculturală și inter-religioasă;
- diseminarea informațiilor referitoare la misiologie/misionarism către toți cei interesați și în domeniile de studiu adiacente instituționale;
- promovarea prieteniei, cooperării și a asistenței mutuale în misiune și studiile misionare;
- organizarea conferințelor internaționale între specialiștii în misiologie și teologie interculturală, dialog interreligios;
- încurajarea înființării centrelor de cercetare biblică, apologetico-misiologică, de istorie a misiunilor creștine;
- stimularea publicațiilor în misiologie și teologie interculturală⁴.

³ Pr. Gheorghe Petraru, *Misiologie Ortodoxă. Revelația lui Dumnezeu și misiunea Bisericii*, Editura Panfilus, Iași, 2002, p. 262; Tom Stransky, *International Missionary Council*, în *Dictionary of the Ecumenical Movement*, edited by Nicholas Losky, WCC Publications, Geneva, 1991, pp. 526-528.

⁴ Gerald H. Anderson, John Roxborough, John M. Prior SVD, Christoffer H. Grundmann, *op. cit.*, p. 17; Jan A.B. Jongeneel, *Philosophy, Science, and Theology of Mission in 19th and 20th Centuries, Part I-II*, Peter Lang, Frankfurt am Main, 1995, 1997.

După cum se va observa din structura studiului prezentat, IAMS organizează conferințe, de mai mulți ani, o dată la patru ani, în diverse continente. În prezent, asociația numără peste 400 de membri cercetători și peste 50 de instituții în calitate de membri corporatiști. De asemenea, o dată la patru ani este ales un Comitet Executiv de către membrii asociației, cu reprezentanți din diverse regiuni ale lumii, misiunea acestuia fiind de a promova asociația spre dezvoltare și a de a organiza următoarea conferință cvadrienală.

Revista „Mission Studies: Journal of the Association for Mission Studies” este revista oficială a asociației IAMS și s-a constituit ca forum academic internațional al specialiștilor în misiologie, criteriile de selecție pentru publicare respectând standarde academice foarte înalte. Termenul de „academic” trebuie înțeles aici în sens larg, iar dacă teoriile speculative și metodele critice fac legea în domeniul academic, domeniile de studiu precum misiologia sunt, prin natura lor, atât teoretico-speculative, cât și orientate spre praxis. De aceea, misiunea Bisericii are dinamica ei transculturală și transreligioasă, în sensul unei finalități precise, anume convertirea la Biserica lui Hristos, fiind „ca o trecere a unei frontiere în permanentă schimbare. În zilele noastre, ne confruntăm cu frontiera creștinismului mondial, care trebuie privită ca o provocare de natură academică. În vreme ce tradiția iluministă apuseană a adus atâtea beneficii comunității mondiale, ne dorim o cercetare mai atentă dincolo de aceasta. Este o provocare pentru noi și ne dorim a fi pelerini în acest sens.”⁵

În ultimii ani, revista s-a concentrat pe volume tematice, printre care amintim: o abordare biografică a studiului misiunii (2009), postmodernism, postcolonialism și studiul misiunii creștine, misiologie și antropologie (2011).

I. Driebergen, Olanda, 1972

Prima conferință internațională s-a desfășurat la Institutul „Kerk en Wereld” din Driebergen, Olanda, în perioada 19-23 august 1972.

⁵ Gerald H. Anderson, John Roxborough, John M. Prior SVD, Christoffer H. Grundmann, *op. cit.*, pp. 78-79; Philip Jenkins, *The Next Christendom. The Coming of Global Christianity*, Oxford University Press, 2002; Sebastian Kim and Kirsteen Kim, *Christianity as a World Religion*, Continuum, New York, 2008.

Asociația număra atunci 244 de membri, dintre care 205 persoane fizice, 123 dintre aceștia luând parte la conferință, și 39 de instituții. Tema conferinței a fost „Misiunea în contextul religiilor și secularizării”, iar conferențiarul au fost, în principal, teologi protestanți europeni, dar și catolici, printre care unii de la Roma, mulți americani, evanghelici din acea vreme, și peste 20 de participanți din afara Europei. În cadrul dezbaterilor, s-a lansat ideea unei publicații de studii misiologice, globală și ecumenică.

În discursul de inaugurare, Willem C. van Unnik a menționat faptul că „misiologia era o disciplină teologică relativ recentă și întâmpină probleme de organizare, necesitând astfel reflecție și cercetare, componente pe care IAMS dorește să le promoveze”⁶. În calitate de moderator, prof. Gensichen a subliniat că această întâlnire inaugurală trebuia să aibă loc negreșit în Olanda, unde, în 1622, Antonius Walaeus din Leiden a înființat primul seminar misionar, *Seminarium Indicum*, deci exact cu 350 de ani mai devreme. În cadrul conferinței au existat dezbateri pe subiecte legate de problema misiunii și specificul acesteia în Africa (Emmanuel A. Ayandele), William D. Reyburn prezentându-și propria viziune asupra a ceea ce s-a definit drept misiune pe 6 continente, de fapt o schimbare de paradigmă misiologică în sens de reînnoire misionară și o perspectivă asiatică a receptării credinței creștine în cel mai mare continent al lumii, cu cele mai puternice religii actuale necreștine – hinduism, budism, confucianism sau islamism (Hans Waldenfels S.J.) – sau mărturia creștină în contextul prezenței și extinderii marxismului în Asia (Won Yong Ji)⁷.

II. Frankfurt, Germania de Vest, 1974

A doua întâlnire IAMS a avut loc la Sankt Georgen Philosophisch-Theologische Hochschule, o instituție iezuită din Frankfurt, pe atunci Germania de Vest, între 29 iulie și 2 august 1974, la care au participat 141 de persoane, printre care 38 din țări non-europene. Tema conferinței a fost „Misiunea în relație cu mișcările inovatoare

⁶ *Ibidem*, p. 7. Misiologul francez Jean François Zorn propunea trecerea de la școlile de misiune, la misiologia ca disciplină universitară. Cf. Jean François Zorn, *La Missiologie. Émergence d'une discipline théologique*, Labor et Fides, Genève, 2004, pp. 25-27.

⁷ *Ibidem*, pp. 7-9.

în religie”, de fapt, o avertizare asupra prozelitismului noilor mișcări religioase tot mai penetrante în spațiul occidental tradițional creștin. Discuțiile s-au concentrat pe următoarele direcții:

- elementele de sorginte culturală, istorică și socială ale acestor mișcări și asupra sensului doctrinar și spiritual din perspectiva adeptilor;
 - semnificația acestor mișcări pentru înțelegerea misiunii creștine.
- Grupele de seminar s-au axat pe mișcările apărute din religiile hindusă, budistă, islamism, dar și pseudo-religia marxistă în Occidentul autodeclarat ideologic și, subversiv, post-creștin.

Față de anumite ambiguități ale asociației și programului acesteia, președintele conferinței, prof. Gensinchen, a punctat clar pentru participanți scopul acesteia și caracterul constituțional al IAMS, și anume diferența dintre o societate misionară și o societate pentru studiul misiunilor. De altfel, IAMS viza „promovarea studiului academic, teologic, istoric, social și practic, cu referință la dimensiunea misionară a mesajului creștin. Altfel spus, IAMS se dedică studiului academic, dimensiunii misionare a mesajului creștin, contextualității care permite textului să prindă viață și să devină eficace... De asemenea, n-ar trebui să existe nici o dihotomie între preocupările misionare și cele academice, mai ales în contextul prezent (al conferinței de la Frankfurt, *n.n.*), care discută noile mișcări religioase.” De asemenea, el citează și reamintește sintagma lui Martin Luther: *Tota nostra operatio confessio est*, „Tot ceea ce facem trebuie să fie o mărturisire”⁸.

Trebuie menționată și prezența teologului Stanley J. Samartha din India, pe atunci director al Programului de Dialog din cadrul CEB, Geneva, care s-a referit la aspecte teologico-misionare noi legate de misiunea Bisericii și, mai ales, perspectiva misiunii ecleziale, ca participare la misiunea continuă a lui Dumnezeu în lumea noastră, în contextul vieții cotidiene cu semenii noștri, fiecare cu ideologiile, culturile și credințele sale. Această idee aparține teologiei misionare protestante, așa cum a fost articulată de Georg Vicedom⁹, care accentuează planul divin și suveranitatea absolută a lui Dumnezeu și

⁸ *Ibidem*, p. 12.

⁹ Georg F. Vicedom, *Missio Dei. Einführung in eine Theologie der Mission*, Chr. Kaiser Verlag, München, 1958, p. 18; Craig Van Gelder, Dwight J. Zscheile, *The Missional Church. Mapping Trends and Shaping the Conversation*, Baker Academic, Grand Rapids, Michigan, 2011, pp. 29-30.

a lucrării Sale în defavoarea libertății și acțiunii umane de o manieră unilaterală, ce nu ține cont de tradiția teologică dintotdeauna a unității teandrice dintre lucrarea divină și cea eclesial-umană. El se întreba retoric, dar și de pe poziția fermă de misionar creștin, dacă „putem fi creștini adevărați care cred cu tărie că *oricine este în Hristos este o nouă creație* (II Cor. 5) și, în același timp, să rămânem deschiși mișcărilor de inovație, înnoire sau creativitate nefamiliară nouă și dezvoltată în rândul persoanelor de alte credințe și ideologii. Putem rămâne credincioși misiunii Bisericii fără a rămâne închistați și să fim deschiși și nesuperficiali la sugestiile celorlalți?”¹⁰ Samartha a conchis că recunoașterea măreției și extinderii misiunii creștine în lume cu evanghelizarea acesteia este și un dar de a discerne lucrarea Sfântului Duh în istorie, inclusiv în istoria contemporană.

De reținut este și participarea misiologului sud-african David Bosch, cu un text despre *Misiologia în Africa de Sud*. David Bosch a revoluționat reflexia misiologică occidentală, prin opera sa monumentală de mai târziu, *Transforming Mission*¹¹, în care prezintă teologia misionară în cheie biblică, patristică și istorică, implementând și conceptul de paradigme misionare, prin care redă specificul teologico-misionar al Bisericii Noului Testament, al celei patristico-bizantine, latino-romane și protestante, conturând perspectivele misionare creștine în modernitate și post-modernitate, respectiv proliferarea denotațional-sectară și aventura ecumenismului cu ideea unității creștine prin foruri transconfesionale, dincolo de Biserica cea una a lui Hristos, despre care dă mărturie de veacuri, neîncetat, în fidelitate și în iubire, până la martiraj, Ortodoxia, Biserica Apostolilor și a Părinților. Dincolo de erudiție și analiză pertinentă a misiunii creștine în diverse contexte, e necesară prezența spiritului critic ortodox, ce amintește de identitatea eclesială de-a lungul istoriei, prezentă și astăzi și în viitor în misiunea mondială, prin valorile ei perene, dogmatice, spirituale, cultice, canonice, de artă și cultură creștină.

Programul conferinței a mai cuprins și workshop-uri despre China contemporană, arta și arhitectura creștină și asistența misionară mutuală dintre biserici.

¹⁰ Gerald H. Anderson, John Roxborough, John M. Prior SVD, Christoffer H. Grundmann, *op. cit.*, p. 13.

¹¹ David J. Bosch, *Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission*, Orbis Books, Maryknoll, New York, 1991. L. Newbigin definește această lucrare drept o *Summa Misiologica*.

III. San José, Costa Rica, 1976

Prima întâlnire IAMS în afara Europei este și prima întâlnire a asociației în lumea a treia, ceea ce denotă și o schimbare a centrului de gravitație al acesteia, spre zona sudică a lumii, care cunoaște o pondere crescândă în asumarea credinței creștine, în contrast cu creștinismul vest-european și nord-american, confruntat și ispitit de secularizarea societății, ceea ce presupune și noi reflecții legate de natura misiunii creștine, care se dorește reflectată în discuțiile despre natura misiologiei. Este vorba despre conferința de la San José, Costa Rica, din iulie 24-31, 1976, cu tema centrală „Tradiție și reconstrucție în misiune: Unde se situează misiunea astăzi?”. Au luat parte o sută de misiologi din 26 de țări și, în mod paradoxal, puțini catolici. Prelegerea introductivă a fost ținută de Orlando Costas, care și-a exprimat speranța că „acțiunea pentru înțelegerea și desăvârșirea misiunii creștine în lumina noilor provocări continentale și a efortului de a păstra moștenirea misionară a înaintașilor”¹² se va realiza.

S-au constituit două grupuri:

- geografic-cultural, cu participanți din America Latină, Caraibe, Africa, Asia, Europa, America de Nord și Orientul Mijlociu, relevându-se aspecte misionare specifice fiecărei regiuni reprezentate;

- tematic, ce a abordat diverse aspecte ale misiunii creștine în context evanghelizator, respectiv relația misiune și cultură, misiune și pluralism creștin religios și politic, misiune și unitate creștină, misiune și ordine economică și politică, spiritualitate și misiune. Au fost prezentate lucrări despre natura, motivația și scopul misiunii creștine din perspectivă africană, E.K. Mosothoane, asiatică, D.S. Amalorpa-vadass, ortodoxă, Nikos Nissiotis, și misiologie catolică în Europa, Bernward Willeke. Este de remarcat vocea misionară ortodoxă în simfonia misionarismului mondial, care s-a făcut auzită prin faimosul teolog grec N. Nissiotis¹³, ceea ce confirmă universalitatea misiunii ortodoxe și prezența ortodoxă peste tot în lume, așa cum, de altfel, își exprima dorința și primul misiolog român, profesorul Vasile Ispir¹⁴, fost decan al Facultății de Teologie din București în perioada

¹² Gerald H. Anderson, John Roxborough, John M. Prior SVD, Christoffer H. Grundmann, *op. cit.*, p. 18.

¹³ *Ibidem.*

¹⁴ Dr. Vasile Gh. Ispir, *Curs de Îndrumări misionare*, București, 1929, p. 340.

interbelică și participant la conferințe misionare și ecumenice din perioada respectivă.

IV. Maryknoll, New York, U.S.A., 1978

A patra întâlnire IAMS a avut loc la Maryknoll, New York, și a fost găzduită de Părinții, Frații și Surorile Maryknoll, între 21-26 august 1978. Tema generală a fost „Credibilitatea și Spiritualitatea în Misiune”. În organizarea conferinței au fost implicate Asociația Profesorilor Nord-Americani de Misiune (APM) și Societatea Americană de Misiologie (AMS). Participanții au fost împărțiți, pe lângă sesiunile în plen, în opt grupe de lucru, care au abordat următoarele probleme misionare creștine:

- problema preoției misionare;
- dialog și/sau convertire;
- hermeneutica misiunii;
- marxismul;
- istoria misiunilor creștine;
- noile mișcări religioase;
- pluralismul, cu parteneriatul sau polarizarea misiunii;
- componentele religioase ale noii ordini internaționale a lumii.

Au participat 140 de teologi și misiologi, instituindu-se secția „Studiile biblice și Misiologia” (BISAM) o componentă importantă a IAMS.

V. Bangalore (Whitefield), India, 1982

Două întâlniri teologice și misionare majore au avut loc în 1980: „Misiune și Evanghelizare” a CEB și „Comisia Lausanne pentru Evanghelizarea Lumii”. Pentru a evita suprapunerea și densitatea întâlnirilor, IAMS a organizat conferința la Bangalore, India, în ianuarie 1982, aceasta având ca președinte pe Johannes Aagaard. Tema a fost „Misiunea lui Hristos pentru cei mulți; Mântuire, Suferință și Luptă”, la care au participat 120 de reprezentanți. S-a pus mare accent pe studiul Bibliei pentru misionarism, Revelația lui Dumnezeu, secție condusă de Rene Padilla, și au fost audiate trei prelegeri importante, susținute de Stanley J. Samartha, Preman Niles și Johannes Aagaard. S. Samartha a subliniat importanța religiozității hinduse în contextul secularizării Occidentului creștin, ce poate recupera această dimensiune

esențială a vieții umane în relația cu Dumnezeu, Misterul absolut. P. Niles a conchis că misterul divin absolut revelat este Hristos, la care trebuie să vină toate credințele religioase, prin convertire reală la Acesta, în calitatea Sa de Creator al lumii, spre a înțelege și mântuirea prin coborârea Sa la om, în taina Întrupării. Centralitatea lui Hristos a fost puternic afirmată și în scrisoarea trimisă de Johannes Verkuyl conferinței, care preciza adevărul esențial al misiunii creștine, anume faptul că „fără locul decisiv al lui Iisus Hristos misiunea creștină pierde centrul vital”¹⁵, această poziție radicală și normală fiind reacția la anumite teze promovate de dialogul interreligios care relativizează evenimentul central al mântuirii în Hristos, propunând ca „teologia creștină să-și completeze evoluția, de la ecleziocentrism, la hristocentrism și teocentrism”, idee colportată de altfel și de CEB pentru o unitate religioasă a omenirii difuze, inconsistente și chiar sincretiste¹⁶.

VI. Harare, Zimbabwe, 1985

A șasea conferință IAMS, cu tema „Misiunea Creștină și Transformarea Umană”, a fost organizată în 8-14 ianuarie 1985 de Universitatea din Zimbabwe, la aceasta participând 187 de persoane, printre care și președintele țării de atunci, Canaan Banana, pastor metodist. În prelegerea sa, acesta a arătat că, deși, prima responsabilitate a Bisericii este de a propovădui pe Hristos, misiunea ei constă și în „a formula noi concepte teologice și practici care să întărească credința oamenilor întru rezolvarea problemelor lor de zi cu zi”¹⁷. Este de menționat și faptul că, începând cu 1984, apare revista IAMS, „Mission Studies: Journal of the International Association for Mission Studies” („Studii Misiologice: Jurnalul Asociației Internaționale pentru Studii Misiologice”), ce succede revistei „IAMS News Letter”.

¹⁵ Gerald H. Anderson, John Roxborough, John M. Prior SVD, Christoffer H. Grundmann, *op. cit.*, p. 32.

¹⁶ *Ibidem*; Jacques Dupuis, *Vers une théologie chrétienne du pluralisme religieux*, Cerf, Paris, 1997; Konrad Reiser, *Ecumenism in Transition. A Paradigm Shift in the Ecumenical Movement*, WCC Publications, Geneva, 1991; Pr. Gheorghe Petru, *Ortodoxie și prozelitism*, Editura Trinitas, Iași, 2000, pp. 156-163.

¹⁷ *Ibidem*, p. 40.

VII. Roma, Italia, 1988

Conferința a avut loc între 29 iunie și 5 iulie 1988 la Roma și a fost urmată de o întâlnire DAB în zilele de 6-8 iulie, la care au participat peste două sute de persoane. Deși a fost propusă o temă nouă, *Biserica, comunitatea vindecării*, motivația acestei teme fiind continuarea proiectului inițiat la Harare, tema conferinței a fost *Misiunea Creștină spre Mileniul al treilea: Evanghelia Speranței*. Prima prelegere în plen, a lui John Pobee, a accentuat ideea esențială conform căreia „învierea prin și în Hristos devine speranța lumii... Iisus Hristos este realitatea care dă naștere speranței... În cult, noi experimentăm afirmația că *Domnul este Împărat* și, din acest motiv, speranța este, cu siguranță, nu numai posibilă, ci și asigurată.”¹⁸ A doua prelegere în plen, cea a lui Enrique Dussel, distinge patru ere în istoria misiunilor creștine, a patra începând după al II-lea Război Mondial, subliniind faptul că această nouă etapă misionară creștină înseamnă „sfârșitul epocii misionare și începutul epocii solidarității dintre Bisericile locale. Mișcarea centripetală Nord-Sud s-a schimbat în cerc... Acum Roma învață din America Latină, Geneva din Africa, New York din Filipine. E epoca universalității”¹⁹ Este exprimată ideea misiunii Bisericii universale într-o epocă a globalizării ce presupune reflecție, discernământ teologic și o teologie trinitară²⁰, centralitatea lui Hristos, tradiția eclezială și dialog cu lumea și religiile. Aceasta înseamnă întruparea Evangheliei și prin dialog intercultural, spre o ecleziologie a comuniunii²¹.

¹⁸ *Ibidem*, p. 50.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, EIBMBOR, București, 1978, pp. 287, 319: „Numai Sfânta Treime asigură existența noastră ca persoane... Actele de revelare ale Treimii sunt acte mântuitoare și îndumnezeitoare, sunt acte de ridicare a noastră în comuniunea cu persoanele Sfintei Treimi. De aceea Sfinții Părinți iau toate dovezile despre Sfânta Treime din opera de mântuire realizată de Hristos”, ce se săvârșește prin misiunea Bisericii; Craig Van Gelder, Dwight J. Zscheile, *op. cit.*, vorbesc despre perspectiva trinitară a teologiei creștine, Treimea iconomică și Treimea imanentă, a teologului K. Rahner, definită drept „regula lui Rahner”, p. 31. Richard Gaillardetz, *Ecclesiology for a Global Church, A People Called and Sent*, Orbis Books, Maryknoll, New York, 2008, p. 49, confirmă adevărul „teologiei trinitare a dialogului”.

²¹ Richard Gaillardetz, *op. cit.*, pp. 63, 82. Catolicitatea nu este numai un atribut al Bisericii, ci și un scop.

VIII. Kaneohe, Hawaii, U.S.A., 1992

Conferința pe tema *Lume nouă, Creație nouă; Misiune în putere și credință* a avut loc în Kaneohe, Hawaii, în zilele de 4-11 august, 1992, însumând peste 170 de reprezentanți ai Bisericilor și școlilor teologice și de misiune, în campusul Colegiului Loa Hawaii, facilități adiționale fiind asigurate de Centrul Diecezan „St. Stephen”. A existat un consens privind importanța anului 1992 și mișcările revoluționare din Europa de Est în alegerea temei pentru conferință, titlul trebuind să aibă referințe biblice clare și viziunea integrității și noutății. S-a comemorat și împlinirea a 500 de ani de la începutul misiunii romano-catolice în America după descoperirea noului continent de către Columb.

În referatul său, Kosuke Koyama de la Union Theological Seminary din New York a afirmat că „scopul misiunii creștine este de a crea o umanitate a cărei formă să fie conformă cu *chipul lui Hristos*... Chipul lui Hristos este acea iubire ce se dăruiește... Tradiția apostolică proclamă că umanitatea este personală, comunională și cosmică și recreată de acest *eveniment central* al iubirii ce se dăruiește pe sine... în mod real vindecare..., spre transformarea (transfigurarea) umanității. Binele întregii creații este subiectul misiologiei... Misiologia *convertirii individuale și a mântuirii individuale* a distanțat pe Hristos de comunitatea poporului. E o misiologie atomistă. Ea merge împotriva orientării fundamentale a chipului lui Hristos. Credința creștină este, în modul ei de transmitere, în conținuturile ei, în viața ei non-individualistă. Chipul lui Hristos este cel al comunității și este întotdeauna angajat în crearea comunității. Hristos vorbește comunității și comunitatea răspunde, căci în *theologia crucis* vedem gloria Dumnezeuului milostiv și drept”²².

IX Buenos Aires, Argentina, 1996

Conferința cu tema „Dumnezeu sau Mamona: Economii în conflict” a avut loc pe 10-19 aprilie 1996, la aceasta participând 129 de persoane. Tema tratată a fost binevenită, în contextul acutizării

²² Gerald H. Anderson, John Roxborough, John M. Prior SVD, Christoffer H. Grundmann, *op. cit.*, pp. 60-61; Harold Wells, *The Christic Center. Life-Giving and Liberating*, Orbis Books, Maryknoll, New York, 2004.

datoriilor unor țări din lume și absolutizării financiare mondiale în dauna omului, a economiei reale și a vieții decente civilizațional și cultural a societății. Avându-l pe Nestor Miguez ca președinte de comitet, Ulrich Duchrow de la Facultatea de Teologie din Heidelberg, Germania, a criticat economia capitalistă globală și consecințele economice dezastruoase pentru lumea săracă și, de aceea, prin puterea Sfântului Duh, creștinii, Bisericele, asociațiile misionare creștine trebuie să fie, în mod real, „lumina” și „sarea”, după metaforele evanghelice ale Predicii de pe munte și ale legii iubirii aduse oamenilor de către Mântuitorul Iisus Hristos. Michael Amaladoss SJ din India a propus în mod ferm ca alternative și viziune a comunității la trendul lumii pe Hristos, Evanghelia și Împărăția lui Dumnezeu, pentru că, „provocarea misiunii de astăzi este de a fi comunitate contraculturală care va întruchipa în sine valorile vieții, comunității și transcendenței, astfel încât să dea mărturie și să promoveze Împărăția lui Dumnezeu în lume”²³. Misiologul de la Universitatea din Utrecht, Olanda, J.A.B. Jongeneel, a propus crearea unei Asociații Europene a Misiologilor, ceea ce s-a și concretizat, de altfel, prin conferințele misionare europene de la Stavanger, Norvegia, 1998, Halle, Germania, 2002, Paris, Franța, 2006, și Edinburgh, Scoția, 2010, cu ocazia centenarului conferinței misionare din 1910, considerată un început al mișcării ecumenice²⁴.

X. Hammanskraal, Africa de Sud, 2000

Conferința a fost găzduită de Centrul de Conferințe Megawatt Park de lângă Johannesburg, pe 21-28 ianuarie 2000, tema fiind

²³ *Ibidem*, pp. 69-71; Craig Van Gelder, Dwight J. Zscheile, *op. cit.*, pp. 78-79; Din perspectivă ortodoxă, conceptul de comunitate de contrast cere o reflecție realistă, având în vedere simbioza dintre poporul credincios și cultura creștină creată de acesta până la modernitate, dar și o critică a unor politici actuale ce eludează etosul ortodox, tradiția culturală și spirituală, ruptura uneori dintre clasa politică și electorat, pe baza principiului separației dintre Biserică și Stat, de fapt autonomia Bisericii, expediate din spațiul public în cel privat de ideologia iluminismului și coordonata ocultă a acestuia, în contextul statalității moderne, ce astfel riscă o schizoidie a subiectului unic eclezial și statal, omul credincios membru al Bisericii, ontologia reală a umanității și cetățeanul devotat patriei, idealurilor comunității locale, profesiei, familiei.

²⁴ *Ibidem*, p. 74.

„Reflecții asupra lui Iisus Hristos: Crucificare și trăire într-o lume distrusă”. S-au ținut prelegeri referitoare la misiunea creștină în Asia, America Latină și Africa, propunându-se și proiecte de studiu precum „Patristica și Misiunea” sau „Femei în Misiune”. De asemenea, s-a reformulat și identitatea IAMS, ca:

- asociație internațională ce-și propune o gândire misiologică în dialog, prin publicații și conferințe;

- loc de întâlnire între instituții misionare, misionari din câmpul de misiune creștină, misiologi din aria academică în contextul lumii de astăzi²⁵.

Printre participanți s-a numărat și teologul ortodox rus Vladimir Fedorov de la Sankt Petersburg, iar Prof. Stephen Bevans de la Theological Union din Chicago a devenit noul editor al revistei „Mission Studies”, împreună cu Robert J. Schreiter.

XI. Port Dickson, Malaezia, 2004

Conferința cu peste 200 de participanți a debutat pe 31 iulie 2004, cu un serviciu religios susținut de o orchestră chineză și imnuri creștine la instrumente tradiționale. Predica episcopului Paul Tan Chee Ing, S.J. a subliniat importanța lucrării de evanghelizare în misiologia contemporană. Tema conferinței a fost *Integritatea misiunii în lumina Evangheliei: A da mărturie despre Dubul Sfânt*. Hwa Yung, directorul Centrului de Studiu al Creștinismului în Asia de la Colegiul Trinity, Singapore, și fost director al Seminarului Teologic Malaezia din Seramban, a inaugurat lucrările conferinței, evidențiind extinderea creștinismului în Asia, mai ales în China, „semne și minuni” însoțind lucrarea de evanghelizare, Evanghelia contribuind la transfigurarea persoanei și la construirea unei noi societăți. Lucrările conferinței au abordat și relația creștinismului cu islamismul, participanții vizitând Universitatea Islamică Internațională a Malaeziei, care are pe frontispiciu deviza; „Misiunea IIUM este de a îndeplini integrarea, islamizarea, internaționalizarea și excelența de comprehensiune”, de fapt un program mondial de islamizare printr-o interpretare a existenței potrivit credinței islamice, care trebuie să integreze spiritul științific modern, propunând religiozitatea în locul secularizării²⁶.

²⁵ *Ibidem*, p. 75.

²⁶ *Ibidem*, pp. 91-92.

XII. Balatonfüred, Ungaria, 2008

A XII-a adunare generală, cu tema „Identitatea umană și Evanghelia reconcilierii: Agenda pentru Studii Misiologice și Praxis în secolul XXI”, a IAMS a avut loc la Balatonfüred, în august 2008. Deschiderea lucrărilor conferinței s-a făcut cu primirea călduroasă a președintelui Philomena Mwaura și serviciul religios oficiat de către Peter Gancs, episcop al Bisericii Luterane din Ungaria. Prof. Miclos Tomka a prezentat perspectiva misionară a Europei Centrale după căderea comunismului. Perspective misionare pentru secolul al XXI-lea au fost prezentate și de către reprezentanți ai creștinilor din Asia, Africa, dar și o perspectivă misionară globală prin L. Pachua, care a subliniat faptul că „identitatea poporului lui Dumnezeu reflectă planul misionar al lui Dumnezeu Însuși”²⁷. B. Stanley de la Edinburgh a prezentat un referat în care a amintit de conferința misionară din același oraș, de la 1910, și despre întâlnirea jubiliară ce va aniversa o sută de ani de la acel eveniment misionar, subliniind că motivația misiunii creștine este „propovăduirea Evangheliei lui Hristos, care oferă cea mai bună perspectivă asupra reconcilierii dintre oameni, a căror completă identitate este de *a fi în Hristos*”²⁸. Au participat și pr. prof. Gheorghe Petru de la Facultatea de Teologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și pr. Ioan Valentin Istrati.

XIII. Toronto, Canada, 2012

Conferința IAMS cu tema „Migrație, dislocare umană și Vestea cea Bună. Marginile ca centru în misiunea creștină” a avut loc între 15-20 august la Wycliffe College din Toronto, cu participarea a peste două sute de misiologi și misionari, între care și ortodocși din SUA, Europa, din România, printre care și pr. prof. Gheorghe Petru, de la Facultatea de Teologie din Iași, care a și prezentat o prelegere (înaintată spre publicare la revista „Mission Studies”) despre relația dintre spiritualitatea sacramentală și misiunea Bisericii, cu referire la Taina Sfântului Maslu ca mijloc de vindecare spirituală. A fost, astfel, subliniată importanța lucrării Duhului Sfânt de manieră

²⁷ *Ibidem*, p. 111.

²⁸ *Ibidem*, p.112.

sacramentală în câmpul de misiune, problemă ce nu poate fi lăsată pe seama mișcării harismatice doar²⁹, Ortodoxia având în acest sens o bogăție impresionantă ca Tradiție și practică eclezială, prin dimensiunea ei liturgică, spirituală, sacramentală. Tema conferinței a fost în concordanță cu o realitate evidentă a lumii de astăzi, procesul migrației persoanelor din zone sărace spre cele mai bogate ale lumii, persoane refugiate din cauza sărăciei de acasă, a conflictelor, ceea ce generează probleme multiple de adaptare și inserție în noua configurație lingvistică, culturală, economică și religioasă. Acest fapt determină bisericile să se implice în acest fenomen global, pentru a ajuta aceste persoane în redefinirea noii identități. Acolo unde persoanele migrează, Biserica este prezentă și integrează pe cei ce din diferite motive pleacă de acasă și caută împlinirea profesională, familială, în alt loc decât patria mamă. Teologia prezenței lui Dumnezeu în comunitatea celebrată, viața în Hristos și iubirea aproapelui în care vedem pe Hristos, Liturghia, rugăciunea profundă articulată minții, mărturia vie și comuniunea transfiguratoare prin lucrarea Sfântului Duh sunt realități și, totodată, exigențe misionare ce dau identitatea și demnitatea umană în orice loc unde Biserica misionară este prezentă și împlinește misiunea încredințată de Domnul ei.

Câteva concluzii se impun în experiența ortodoxă la nivel mondial:

- relația firească, ontologică, dintre Biserică, teologia ei și misiune, pentru că există riscul și se manifestă real, din nefericire, ca misiunea să fie ruptă unilateral de teologie și de Biserică, doi factori intrinseci, constitutivi, limitându-se la o tehnică a ajutorării aproapelui, fără referință la Hristos și Biserica Sa, la dimensiunea soteriologică și eshatologică a vocației creștine fundamentale. De altfel, chiar misionarii din cercuri evanghelice simt acest aspect și critică insuficiența misiunii creștine redusă la activism social și o agenție misionară, interes de grup ce riscă identificarea cu ceea ce se numește în general club, și nu realitatea eclezială holistă³⁰.

- necesitatea prezenței ortodoxe în aria misiunii mondiale, a misiologilor și misionarilor la foruri misionare, pentru a da mărturie despre existența Ortodoxiei misionare la nivel mondial, în contextul

²⁹ IAMS Toronto 2012, *Migration, Human Dislocation, and the Good News. Margins as the Centre in Christian Mission.*

³⁰ Paul G. Hiebert, *Transforming Worldviews. An Anthropological Understanding of how People Change*, Baker Academic, Grand Rapids, Michigan, 2008, p. 173.

misiunii creștine mondiale confesionalizate și al prozelitismului neo-protestant, care trebuie înțeles ca act de evanghelizare, dacă se face în spații necreștine, dar care este de respins ferm, categoric, atunci când se face în contextul ariei sacramentale, misionare și jurisdicționale al unei Biserici tradiționale.³¹

- a fi fidelă și a actualiza permanent în misiunea ei drept-măritoare constantele „evangelice” teologice și ecleziale ale misiunii creștine, în contextul culturilor actuale ale lumii, al pluralismului creștin și religios, după cum sintetizează A. Yannoulatos, încurajarea oamenilor „care trăiesc taina Crucii și speranța Învierii, inspirați de memoria și ethosul primilor martiri... Memoria acestei contribuții a Bisericii Ortodoxe ajută popoarele diferitelor țări să aibă o atitudine plină de profundă recunoștință și respect în fața Evangheliei lui Hristos”.³² Tot în acest sens părintele I. Bria afirma că Ortodoxia – și misiunea ei – nu poate fi dedusă din simple comparații teologice și istorice cu celelalte confesiuni creștine, ci ea centreează iconomia lui Dumnezeu, care înseamnă Întruparea lui Hristos pentru mântuirea oamenilor și extinderea în lumea răscumpărată a „sfințeniei, dreptății și ordinii lui Dumnezeu după exemplul Apostolilor și Părinților”, într-o hermeneutică a Tradiției legată de *lectio divina*, evanghelizarea în contextul liturgic și comunitar.³³

- prezența ortodoxă ar diminua și ar echilibra propensiuni misionare false, ce în impetuozitatea lor determinată de context și prevalența unei puteri protectoare ar putea evita ridicolul ignoranței contextului misionar mondial, în sensul că ar trebui să cunoască realitatea eclezială și misionară locală a fiecărei Biserici. S-ar evita reduționisme de genul celor promovate de J.H. Kane, care afirma, de exemplu, că după căderea comunismului misiunea creștină s-a înviorat în România prin activități mai pregnante ale baptiștilor sau de creștere a numărului penticostalilor, uitând că România numără aproape 90% creștini ortodocși, și, chiar dacă practica liturgică și contribuția la susținerea misiunii Bisericii este mai redusă numeric

³¹ Pr. Gheorghe Petraru, *Ortodoxie și prozelitism...*, pp. 314-319.

³² †Anastasios Yannoulatos, Arhiepiscop al Tiranei și a toată Albania, *Ortodoxia și problemele lumii contemporane*, traducere de drd. Gabriel Mândrilă, Pr. prof. dr. Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 2003, p. 119.

³³ Pr. prof. dr. Ion Bria, *Spre plinirea Evangheliei. Dincolo de apărarea Ortodoxiei: exegeza și transmiterea tradiției*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2002, pp. 13-14.

decât statisticile declarative, totuși aici este prezentă și activă Biserica cea una, universală sfântă și apostolică cu învățătura ei mântuitoare, Liturghia, spiritualitatea și canonicitatea ei multisekulare, așezate pe Tradiția Bisericii dintotdeauna³⁴.

Mărturii din diaspora românească despre misiunea Bisericii

Prezentăm, în cele ce urmează, mărturiile a două credincioase ortodoxe române din diaspora românească, de pe continentul nord american, una din Statele Unite și cealaltă din Canada. Recunoscute pentru multiculturalismul lor, cele două națiuni au fost adesea metaforizate, prima ca bol de salată sau pizza, cum învață orice elev de liceu la orele de engleză, și a doua, ca mozaic sau caleidoscop de care află doar un student pasionat de studii canadiene. Se mai vorbește și de o alienare specifică locului, așa cum dau dovadă și cele două mărturii de mai jos, resimțită în special în Canada, națiune confruntată cu o criză a identității în trecut, dar care a reușit în cele din urmă să depășească „provocările geografiei, ale dualității lingvistice, diversității etnice și cele venind dinspre puternicul vecin din sud”³⁵ (SUA).

„Ca și în România sau în orice alt loc unde există creștini ortodocși, Biserica este singurul loc unde I.D.-ul meu este: *Membru al Trupului nostru Domn, Iisus Hristos*. Locul singur și sigur unde pot «bifa» acțiunile sau activitățile mele de mântuire. Numai aici, în acest loc, mă pot apropia săptămânal (sau chiar mai des) de Cer și de Dumnezeu. Sau, cum spune Sfântul Arsenie Boca (căci pentru mine este Sfânt!): «Să fim înțeleși – nu intri după moarte în Împărăția în care nu ai trăit încă de pe pământ!».

Biserica mea de aici – și de peste tot – este singurul loc unde, prin Tainele Domnului, care mă duc spre MÂNTUIRE – rolul sau obiectivul meu personal... locul de unde pot, cu ajutorul lui

³⁴ J. Herbert Kane, *A Concise History of the Christian World Mission. Panoramic View of Missions from Pentecost to the Present*, Baker Book House, Grand Rapids, Michigan, 1997, p. 158. De fapt afirmațiile lui Kane se înscriu în logica statisticii numerice a creșterii Bisericii după numărul de membri și nu după statornicia în Tradiția apostolică și patristică ce dă identitate și chip real Bisericii.

³⁵ Richard Nimijean, „Natura paradoxală a identității din Canada”. În Albu, Rodica (coord.) *Canada anglofonă. Limbă și identitate*, Editura Universității „A.I. Cuza”, 2008.

Hristos și al celor iubiți de El, să primesc pașaportul nevalidat..., dar cu un procent foarte mare de probabilitate sau confidența că va fi validat...

Rolul și relația cu preotul paroh / părintele duhovnic?

Pentru mine – suflet foarte păcătos – este legătura tainică între mine (mirean) și Domnul. Dânsul, Sfinția Sa, este cel care mă învață să cresc pe scara spiralată a duhovniciei, a credinței (Cred, Doamne, ajută necredinței mele!) prin rugăciuni, prin sfaturi, prin sprijin sufletesc și chiar trupesc.

Dânsul este cel care, prin puterea dată de Domnul Iisus Hristos, îmi curăță la 40, cel mult 50 de zile, «fărădelegile și păcatele mele».

Sfinția Sa sau părinții duhovnici sunt cei care ne hrănesc cu hrana supremă, hrana vieții. Și tot părintele duhovnic este cel care mă ajută să-mi îndrept inima spre Sus... sau, cum ar spune un alt Sfânt, Sfântul Paisie Aghioritul: «Dacă avem inima îndreptată spre cele de Sus, toate vor merge într-acolo».

Efectul în viața profesională și spirituală:

- *Recharge your batteries!* (Reîncarcă-ți bateriile!);
- creșterea sufletului;
- balansarea corpului... slăbit și chinuit;
- reunirea familiei noastre de creștini (în Biserica Sfântă, Sobornicească și Apostolească);
- comunicare prin folosirea limbii noastre materne;
- revigorarea «rădăcinilor» strămoșești;
- continuarea bătăii de inimă românească (L.E., L.A.)

„Acum doisprezece ani, când am pășit pe pământul Canadei, primul meu simțământ exprimat în cuvinte a fost: «Am venit într-o țară fără suflet». În societatea acestei țări am întâlnit, mai acut ca oriunde, goana nesăbuită a omului după cele materiale, indiferent ce sacrificii sunt necesare pe plan profesional sau familial. În acest context, stresul, pierderea sensului adevărat al vieții și îndepărtarea de Dumnezeu afectează majoritatea diasporei noastre. Biserica lui Hristos, conștientă de impactul înstrăinării asupra minții și sufletului omului, nu a rămas nepăsătoare, ci a trimis preoți misionari care să ne ajute pe noi, cei care plecăm, să nu ne pierdem credința

părinților noștri și să nu cădem în însingurare și izolare. Ea este cel mai puternic liant între membrii comunității românești.

Dialogul direct cu preotul paroh și participarea activă la viața spirituală comunitară (Sfintele Liturghii, Sfintele Taine ortodoxe, orele de religie pentru copii și tineri, conferințele și discuțiile pe teme religioase, întrunirile pentru corul bisericesc, întrunirile cu ocazii festive religioase, pelerinajele) ne ajută să înțelegem dintr-o altă perspectivă rolul nostru în această societate. Menținerea unei conduite creștine, atât în viața de familie, cât și în cea profesională, sub îndrumarea directă a duhovnicului, are un efect social pozitiv nebănuit. Viața noastră, aici, capătă un alt sens. Astăzi pot spune: «Am găsit sufletul acestui loc!» (E. B., Toronto)

Două mărturii de inimă și elocvente despre Biserica noastră Ortodoxă și despre misiunea ei printre românii imigranți.